

FERRO, VENT i AIGUA

ELS MOLINS DE VENT PER A L'EXTRACCIÓ D'AIGUA A OSONA

TREBALL DE RECERCA I DOCUMENTACIÓ

A TALL DE PRESENTACIÓ

A la comarca d'Osona, els molins de vent per a l'extracció d'aigua o molins aiguaders, apareixen amb la revolució industrial i comencen a decaure amb l'arribada de l'electricitat. Durant aquest temps, aquest enginyers proliferen allà on hi hagi necessitat de reg, substituint els animals de les sínies o facilitant l'extracció de l'aigua dels pous per dur-la cap als masos o les hortes.

Aquest treball de recerca, que resta obert a noves informacions, pretén fer un inventari dels molins que encara queden a Osona i obtenir notícies dels que ja han desaparegut. Amb un primer cop d'ull podem constatar que a la nostra comarca el gruix de la població de molins s'agrupa al voltant de la capital, tal com podreu veure en el mapa que s'inclou al final d'aquest document, i que el nombre de molins inventariats fins ara, gairebé una trentena, fa pensar que en el seu moment es va fer un ús considerable d'aquestes màquines però no amb la mateixa intensitat amb què es van utilitzar en altres llocs de Catalunya més ventosos.

Amb aquest recull volem deixar constància d'aquesta petja al mateix temps que us convidem a col·laborar-hi amb les vostres aportacions d'informació, imatges antigues, etc. que contribuiran a eixamplar-lo una mica més i que us agraïm a l'avançada.

Fruit d'aquest treball, en neix també l'exposició itinerant i divulgativa, "FERRO, VENT i AIGUA" que s'anirà presentant a diferents llocs de la comarca.

Podeu enviar la vostra aportació a serverasola@hotmail.com, o comunicar-la a:

- Oficina de Turisme de Vic, - 938 862 091 - turisme@vic.cat
- Museu Industrial del Ter de Manlleu, - 938 515 176 - info@museudelter.cat

ÍNDIX DE FITXES

Fitxa N° 01:	Molí La Cabra de Dalt - Vic	pàg. 4
Fitxa N° 02:	Molí Parc dels Tortosins - Vic	pàg. 5
Fitxa N° 03:	Molí Parc Puig dels Jueus - Vic	pàg. 6
Fitxa N° 04:	Molí Sot dels Pradals - Vic	pàg. 7
Fitxa N° 05:	Molí Mas Serrarica - Vic (La Guixa)	pàg. 8
Fitxa N° 06:	Molí Mas El Blanc - Vic (La Guixa)	pàg. 9
Fitxa N° 07:	Molí Mas Planes Bones - Vic (La Guixa)	pàg. 10
Fitxa N° 08:	Molí Mas La Riera - Vic (La Guixa)	pàg. 11
Fitxa N° 09:	Molí Mas El Pujolar - Vic (La Guixa)	pàg. 12
Fitxa N° 10:	Molí Manso Dachs - Gurb	pàg. 13
Fitxa N° 11:	Molí Mas el Sustentó - Vic (Sanferm)	pàg. 14
Fitxa N° 12:	Molí Horta de la Serra - Vic (Sanferm)	pàg. 15
Fitxa N° 13:	Molí Escola "La Sínia" - Vic (Sanferm)	pàg. 16
Fitxa N° 14:	Molí La Font de Malla - Malla	pàg. 17
Fitxa N° 15:	Molí El Puig de Malla - Malla	pàg. 18
Fitxa N° 16:	Molí Mas La Riera - Els Hostalets de Balenyà	pàg. 19
Fitxa N° 17:	Molí Mas El Pla - Els Hostalets de Balenyà	pàg. 20
Fitxa N° 18:	Molí La Canal - Tona	pàg. 21
Fitxa N° 19:	Molí El Blanqueig - Vic	pàg. 22
Fitxa N° 20:	Molí de l'Horta de la Torre - Vic	pàg. 23
Fitxa N° 21:	Molí de la Caseta de Fontarnau - Vic (La Guixa)	pàg. 24
Fitxa N° 22:	Molí La Roca - Taradell	pàg. 25
Fitxa N° 23:	Molí El Bruguer Nou - Vic	pàg. 26
Fitxa N° 24:	Molí urbà - Torelló	pàg. 27
Fitxa N° 25:	Molí Mas Mitjà - Sta. Eugènia	pàg. 28
Fitxa N° 26:	Molí Can Borràs- Taverdet	pàg. 29
Fitxa N° 27:	Molí Prixana de Dalt - Gurb	pàg. 30
Fitxa N° 28:	Molí Puig Ventallola - Sta. Eulàlia de Riuprimer.....	pàg. 31
Fitxa N° 29:	Molí Mas Molí del Reguer - Folgueroles	pàg. 32
Fitxa N° 30:	Molí Serrabonica - Gurb	pàg. 33
Fitxa N° 31:	Molí Can Baró - Vic (La Guixa)	pàg. 34
Fitxa N° 32:	Molí La Teuleria del Reixach - Gurb	pàg. 35
Mapa de situació dels molins inventariats		pàg. 36
Crèdits i data d'última actualització		pàg. 37
Documentació afegida.....		pàg. 38

FITXA N° 01

Nom d'ubicació o propietat	La Cabra de Dalt
Municipi al qual pertany	08503 - Gurb, Barcelona
Tipus d'estructura de suport	Torre piramidal d'obra vista i màquina al damunt
Alçària aproximada	5-10 mts
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.949400, 2.251783
Altra informació	Inclòs dins del recinte particular del mas

FITXA N° 02

Nom d'ubicació o propietat	Parc dels Tortosins, polígon industrial "Mas Beuló"
Municipi al qual pertany	08500 - Vic, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre piramidal meitat d'obra meitat metàl·lica
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	<u>41.944700, 2.254968</u>
Altra informació	Era el molí de l'antic Mas Beuló que dóna nom al polígon

FITXA N° 03

Nom d'ubicació o propietat	Parc Puig dels Jueus - Propietat municipal
Municipi al qual pertany	08500 - Vic, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Piramidal amb base de torre metàl·lica
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Molt bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	<u>41.941674, 2.260051</u>
Altra informació	Instal·lat a finals del segle XX per iniciativa municipal

FITXA N° 04

Nom d'ubicació o propietat	Polígon industrial Sot dels Pradals - Propietat municipal
Municipi al qual pertany	08500 - Vic, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Molt Bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	41.941717, 2.249517 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Instal·lat a finals del segle XX per iniciativa municipal

FITXA N° 05

Nom d'ubicació o propietat	Mas Serrarica
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (La Guixa), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre metàl·lica piramidal damunt l'edifici del mas.
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Molt Bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	41.916488, 2.236423 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Inclou una petita fletxa, a tall de penell de vents.

FITXA N° 06

Nom d'ubicació o propietat	Mas El Blanc
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (La Guixa), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre metàl·lica piramidal damunt l'edifici del mas
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Bo
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.909916, 2.238242 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Model Tarragó

FITXA N° 07

Nom d'ubicació o propietat	Mas Planes Bones
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (La Guixa), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Màquina muntada damunt l'edifici
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Regular
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.911139, 2.235694 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Inscripcions: "ANTONI SABORIT" "1902" "1988"

FITXA N° 08

Nom d'ubicació o propietat	Casa Rural La Riera
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (La Guixa), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	4 pilars d'obra amb caseta i restes de torre metàl·lica
Alçària aproximada	0-5 mts.
Estat de conservació	Molt Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.912750, 2.2111367 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Només queda la caseta i els pilars. Inscripció: "1913"

FITXA N° 09

Nom d'ubicació o propietat	Mas el Pujolar
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (La Guixa), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base baixa d'obra més torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	15-20 mts.
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.909194, 2.221250 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Les aspes són a terra, al peu de la torre.

FITXA N° 10

Nom d'ubicació o propietat	Manso Dachs
Municipi al qual pertany	08503 - Gurb, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base baixa d'obra vista, més torre metàl·lica piramidal
Alçada aproximada	15-20 mts.
Estat de conservació	Regular
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.956831, 2.251757 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Hi ha intenció de restaurar-lo

FITXA N° 11

Nom d'ubicació o propietat	Mas Sustentó
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (Serra-de-senferm), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Màquina muntada damunt torre baixa d'obra vista
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	41.909806, 2.261889 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Base d'obra amb interès arquitectònic

FITXA N° 12

Nom d'ubicació o propietat	Horta de la Serra
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (Serra-de-senferm), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base baixa d'obra més torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.912528, 2.253889 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Molt abandonat

FITXA N° 13

Nom d'ubicació o propietat	Escola La Sínia
Municipi al qual pertany	08500 - Vic, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre meitat d'obra i meitat metàl·lica
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Bo
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.916926, 2.250978 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Dins el recinte de l'escola, un tancat n'impedeix l'accés.

FITXA N° 14

Nom d'ubicació o propietat	La Font de Malla
Municipi al qual pertany	08522 - Malla, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Caseta baixa d'obra més torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Regular
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41,890176, 2.225231 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Pendent de reparació lleu, podria tornar a funcionar

FITXA N° 15

Nom d'ubicació o propietat	El Puig de Malla
Municipi al qual pertany	08522 - Malla, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Meitat caseta d'obra i meitat torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.881217, 2.230900 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Es troba a uns 100 mts. al sud del mas

FITXA N° 16

Nom d'ubicació o propietat	Mas La Riera
Municipi al qual pertany	08550 - Balenyà, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre de maó cilíndrica de base cònica
Alçària aproximada	15-20 mts.
Estat de conservació	Molt bo per la torre, mol dolent per la màquina
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.821501, 2.230357 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Impressionant construcció d'obra, estil xemeneia

FITXA N° 17

Nom d' <u>ubicació</u> o propietat	Mas El Pla. Només hi ha la caseta que rodeja el pou
Municipi al qual pertany	08550 Balenyà, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Caseta baixa d'obra sense torre ni màquina
Alçària aproximada	0-5 mts.
Estat de conservació	Molt Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.829547, 2.236092 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	La màquina és a Ventallola-Sta. Eulàlia de R. (fitxa n° 28)

FITXA N° 18

Nom d'ubicació o propietat	Espai públic del núcli urbà, Passatge Molí de La Canal
Municipi al qual pertany	08551 Tona, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre d'obra alta i rectangular amb la màquina al damunt
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Regular
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.851235, 2.231505 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Pertanyia al Mas La Canal, actualment enderrocat

FITXA N° 19

Nom d'ubicació o propietat	El Blanqueig. Espai públic, Avda. dels Països Catalans
Municipi al qual pertany	08500 Vic, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base baixa d'obra vista més torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Molt Bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	41.923513, 2.248547 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Model Tarragó

FITXA N° 20

Nom d'ubicació o propietat	Molí de l'Horta de la Torre.
Municipi al qual pertany	08500 - Vic, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base alta piramidal d'obra vista i torre metàl·lica absent
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Molt Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.911496, 2.249285 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Molí traslladat a la Caseta de Fontarnau (fitxa n° 21)

FITXA N° 21

Nom d'ubicació o propietat	La Caseta de Fontarnau
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (La Guixa), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Caseta baixa d'obra més torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Molt Bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	41.897836, 2.209428 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	La part metàl·lica prové de l'Horta de la Torre (fitxa n°20)

FITXA N° 22

Nom d'ubicació o propietat	C/ Urbanització Miranda ("La Roca")
Municipi al qual pertany	08552 - Taradell, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Caseta baixa d'obra més torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Molt Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.880559, 2.292216 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Només queda la torre sense les aspes

FITXA N° 23

Nom d'ubicació o propietat	Polígon industrial "El Bruguer" (Mas El Bruguer Nou)
Municipi al qual pertany	08500 - Vic, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Caseta baixa d'obra més torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	15-20 mts.
Estat de conservació	Molt Bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	41.943255, 2.282251 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Model Tarragó

FITXA N° 24

Nom d'ubicació o propietat	C/ Jaume Balmes, 30 - Torelló
Municipi al qual pertany	08570 - Torelló, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Bo
En funcionament?	No
Coordenades UTM	42.050992, 2.265165 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	A l'interior d'una finca urbana

FITXA N° 25

Nom d'ubicació o propietat	Mas Mitjà
Municipi al qual pertany	08507 - Santa Eugènia de Berga, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Molt Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.917026, 2.277385 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Construït a mitjans del segle XX

FITXA N° 26

Nom d'ubicació o propietat	Can Borràs
Municipi al qual pertany	08511 - Tavertet, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base baixa d'obra més torre metàl·lica
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Regular
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.994575, 2.416889 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Les aspes són d'un molí antic, la resta és posterior.

FITXA N° 27

Nom d'ubicació o propietat	Prixana de Dalt. Hi queda la base. Torre traslladada
Municipi al qual pertany	08503 - Gurb, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base baixa d'obra
Alçària aproximada	0-5 mts.
Estat de conservació	Molt Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.947638, 2.239502 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	La torre es traslladà a Serrabonica-Gurb (fitxa n° 30)

FITXA N° 28

Nom d'ubicació o propietat	Puig Ventallola
Municipi al qual pertany	08505 - Santa Eulàlia de Riuprimer, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Molt Bo
En funcionament?	Sí
Coordenades UTM	41.912847, 2.187286 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Prové d'El Pla, als Hostalets de Balenyà. (fitxa n° 17)

FITXA N° 29

Nom d'ubicació o propietat	Molí del Reguer
Municipi al qual pertany	08519 - Folgueroles, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Base baixa d'obra més torre metàl·lica curta
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.965784, 2.277405 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Prové d'un altre lloc

FITXA N° 30

Nom d'ubicació o propietat	Urbanització Serrabonica - Ve de Pixana de Dalt
Municipi al qual pertany	08503 - Gurb, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre metàl·lica piramidal
Alçària aproximada	10-15 mts.
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.974222, 2.202876 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Es la torre que hi havia a Prixana de Dalt (fitxa n°27)

FITXA N° 31

Nom d'ubicació o propietat	Can Baró
Municipi al qual pertany	08500 - Vic (La Guixa), Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Caseta baixa d'obra i torre metàl·lica piramidal caiguda
Alçària aproximada	15-20 mts.
Estat de conservació	Molt Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.906773, 2.232911 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	La torre caiguda es guarda al recinte del mas

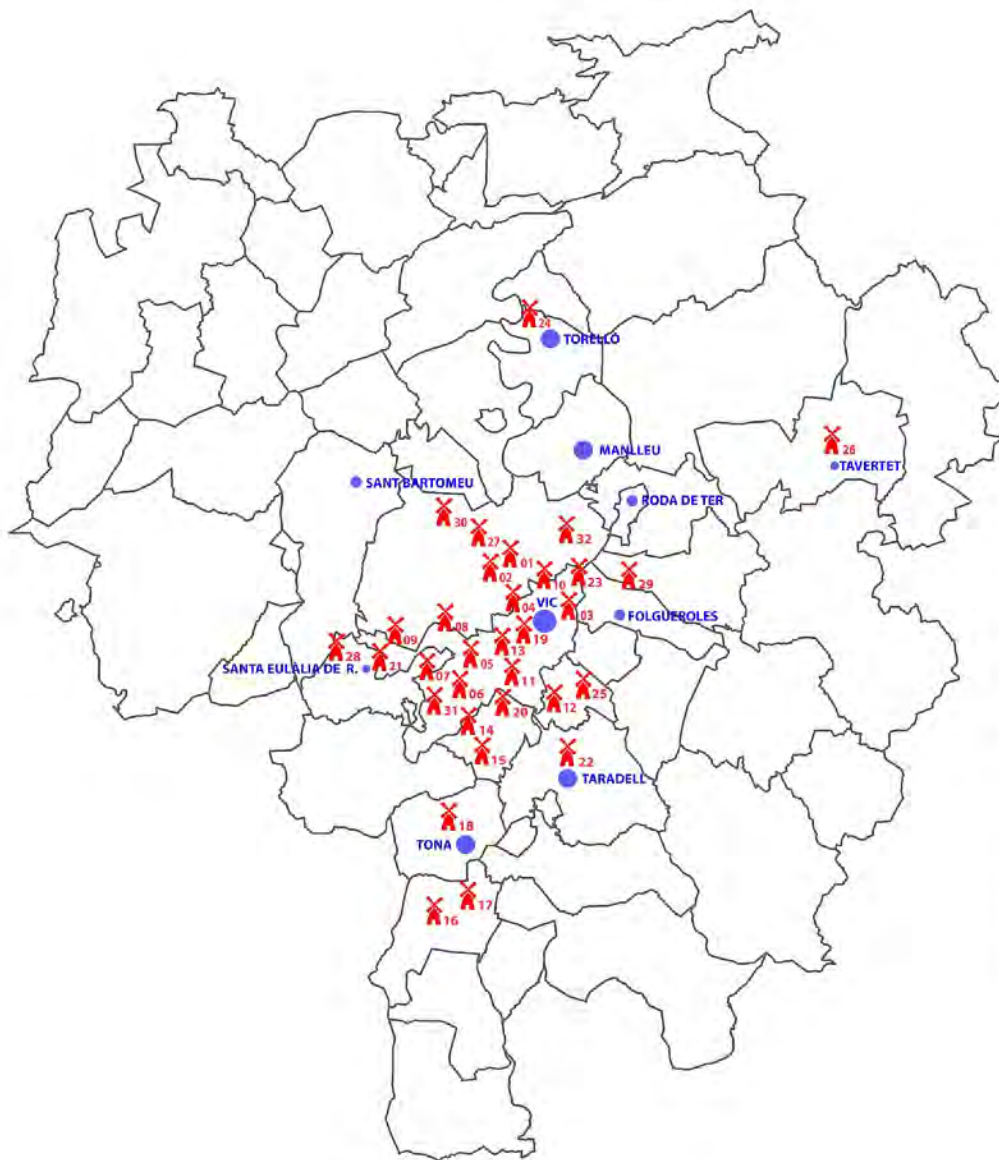

FITXA N° 31

Nom d'ubicació o propietat	La Teuleria del Reixach
Municipi al qual pertany	08500 - Gurb, Barcelona
Tipus d'estructura del suport	Torre d'obra alta i piramidal amb la màquina al damunt
Alçària aproximada	5-10 mts.
Estat de conservació	Dolent
En funcionament?	No
Coordenades UTM	41.965787, 2.277409 (enllaça amb el mapa)
Altra informació	Obra vista amb portó d'accés al pou

MAPA DE SITUACIÓ

El nombre de molins encara existents, juntament amb els desapareguts, constaten un conjunt notable a la nostra comarca. Segurament hi va ajudar el fet de tenir fabricant propi: el serraller Manel Alier, localitzat al carrer de la Ramada, que es va mantenir actiu des de mitjans del segle XIX fins pocs anys després de la Guerra Civil.

La distribució dels molins, molt centrada al voltant de la capital, es podria explicar tant pel fet de tenir el fabricant a prop, com per la circumstància que a la resta del territori la necessitat de reg es podia satisfer abastament recorrent als cursos d'aigua naturals.

Els números del mapa es corresponen amb els de les fitxes

CRÈDITS I DATA D'ACTUALITZACIÓ

Idea i guió: Xavier Cervera

Fotografies: Jordi Cervera

Documentació: Jordi Cervera

DARRERA ACTUALITZACIÓ: 17 de juny de 2018

RECULL DE DOCUMENTACIÓ AFEGIDA I MATERIAL GRÀFIC

A les pàgines següents hi podreu trobar i hi anirem afegint, tota la documentació i informació que puguem anar recollint. Posarem especial esment en tota la documentació antiga que ens pugui donar una visió de l'època en què els molins de vent van florir al nostre país.

Viuda de Agustí Arumí

**TALLER DE MAQUINARIA
Y OBRES**

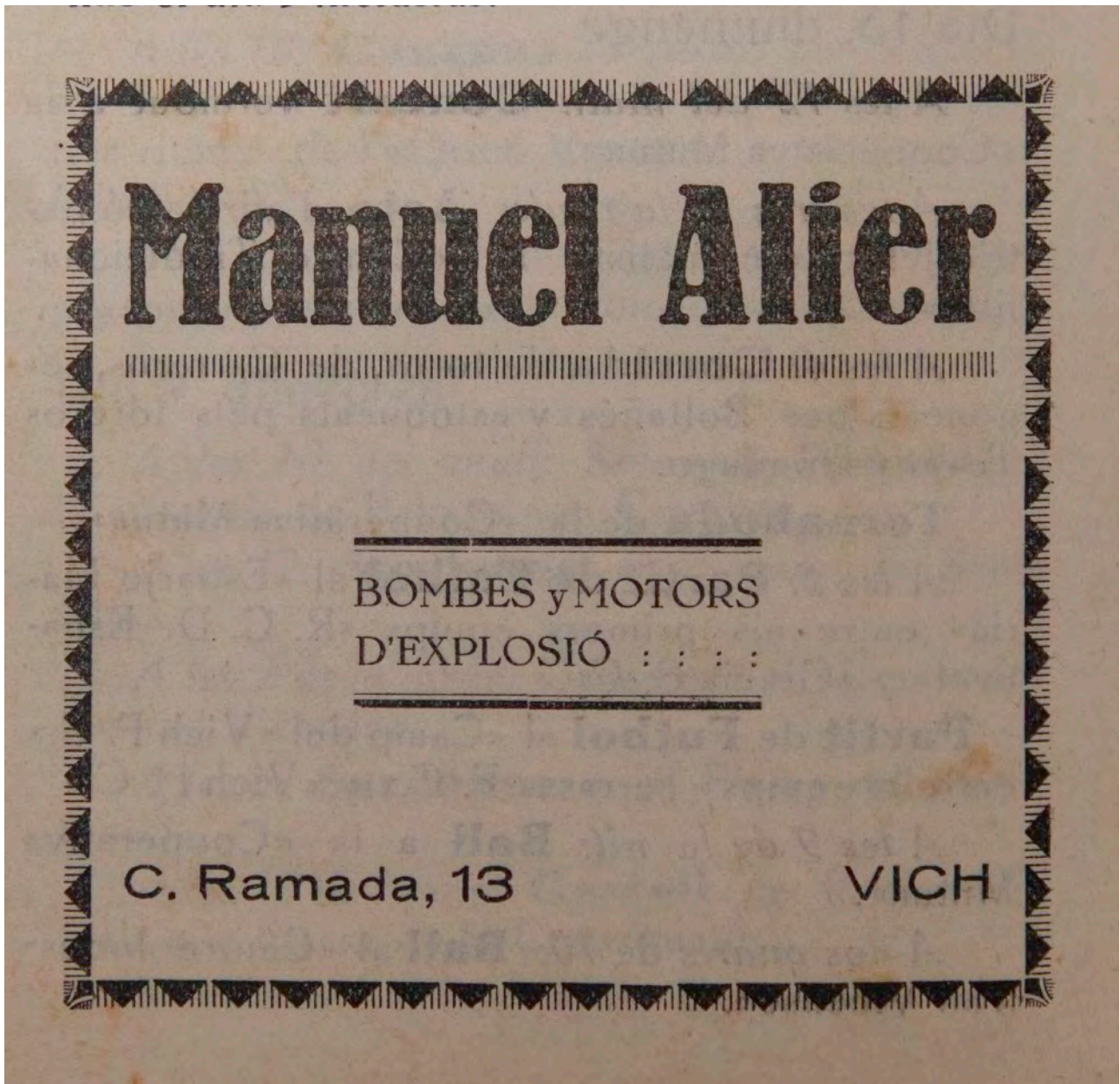
CONSTRUCCIÓ Y REPARACIÓ DE TOTA CLASSE DE MÀQUINES

Representant en aquesta comarca del molí de vent nortamericá

SAMSON
de sòlida construcció
y marxa lleugeríssima

Call - Nou, 9 V I C H

Els primers molins de vent d'Osona venien dels Estats Units d'Amèrica.
Anunci publicat al programa de la Festa Major de Vic de 1921.

Manel Alier fou fabricant de molins de vent a la ciutat de Vic.
Anunci publicat al programa de la Festa Major de Vic de 1924.

FOTOGRAFIES ANTIGUES DE VIC

Sabem que hi havia hagut més molins de vent que ara i algunes fotografies antigues en donen testimoni.

En aquesta imatge de la ciutat de Vic de principis del segle passat, s'hi poden veure tres molins, dos dels quals ja no existeixen.

D'esquerra a dreta:

- Molí de l'Horta d'en Casanella
- Molí de Can Gírbola Vell
- Molí del Blanqueig.

Aquest últim encara existeix i està en funcionament.

Horta d'en Casanella i el seu molí.

En primer pla i a la dreta, es pot veure el "pont de fusta", aqüeducte penjat que travessava el Mèder i formava part de la sèquia del Marquès que arrenca a La Guixa.

El molí que es veu a l'esquerra d'aquesta imatge, probablement correspon al que hi havia a la Casa Caritat dels Trinitaris.